

BOGANMELDELSER

I *Vekterstaten, Om kontrollpolitikken i det moderne samfunn* (Pax Forlag 1981, 185 sidor) har redaktörerna Sturla Falck och Thomas Mathiesen samlat tio inlägg om fängelse, frivård, väktarorganisationer, övervakning av politiskt oliktkänkande och — som sig bör i en bok i KROM-traditionen — strategier mot kontrollsystemet. Materialet för beskrivningen av utvecklingen kommer naturligt nog främst från Norge, men när det tryter hämtas lätt mer från Sverige.

Det kan ses som något paradoxalt, att sådana allvarliga varningar för kontrollens utveckling kommer just från Norge. I ett land med den nästan lägsta fängelsebeleggningen i Europa och med en befolkning som varit påtagligt uppstudsigt i ett antal folkaktioner, förefaller kontrollen ovanifrån inte varit alltför framgångsrik. Att situationen i Norge heller inte är så farlig, utan att landet är »et av de beste samfunn i verden« framhålls för övrigt också av en av författarna till antologin.

Men kanske är det just därför att Norge är ett relativt hyggligt och anständigt land, som vi därifrån i hög grad kan förvänta oss varningar för kontrollstaten. Föreställningen om vad ett gott och fritt samhälle kan vara har gjort bl a många norska jurister och samhällsvetare särskilt observanta på faror i maktkoncentration, ingrepp mot svaga grupper, disciplinerande beroendeförhållanden och de »teknisk-ekonomiska krafternas utomparlamentariska aktivitet (sid 89)«.

Antologins huvudtes är att kontrollpolitiken har utvecklats från ett mer synligt och begränsat övervakningssystem (»panoptiskt system«) till ett mer dolt och omfattande system. Till kärnan i det gamla systemet — fängelset — har i allt vidare ringar lagts kriminalvård i frihet, »privatpolis« i form av väktare, och politisk övervakning genom dataregistrering.

Denna kontrollpolitiska utveckling kan inte berättigas med hänvisning till effektivitetsvinster. Kontrollen har i allmänhet haft en mycket begränsad förmåga att förhindra i alla fall traditionella lagbrott. Ett minimum av kontroll vore tillräcklig för att uppnå samma ordning som nu.

Däremot finns påtagliga faror i kontrollpolitikens utveckling. Ytterligare makt samlas i händerna på de redan mäktiga. Den potentiella kontrollen bidrar till osäkerhet bland medborgarna och verkar därför antagligen disciplinerande på det politiska livet. Dessutom undergrävs befolkningens demokratiska rätt och möjlighet att själva kontrollera kontrollpolitikens utformning och användning.

Som förklaring till denna utveckling framhålls (av Mathiesen) den allmänna »socialdemokratiseringen« av delar av samhället. Socialdemokratin har under ett långt regeringsinnehav visat sig obenägen att vilja överskrida det kapitalistiska systemet, men väl att dämpa dess verkningar. Den strukturorsakade brottligheten är legitimitetshotande. Politikerna står inför uppgiften att finna alternativ till den sviktande informella kontrollen som anses ligga bakom ökningen av de »sociala problemen«. Bland de många förslag till motåtgärder som förs fram, är det de som innebär en ökning av den formella kontrollen som omsätts i praktiken. Till denna förklaring skall också läggas den snabba utvecklingen av övervakningsteknologi,

särskilt elektronisk databehandling (EDB), samt en »humaniseringsidologi« som berättigar intervention mot avvikare som behandling.

Är nu detta en korrekt beskrivning av kontrollpolitikens utveckling? — Jag skall först granska huvudtesen om en alltmer dold och utvidgad formell kontroll och sedan diskutera farorna med en sådan utveckling. Att kontrollen i dag är oroväckande hög förefaller odiskutabelt ur i alla fall en synvinkel. Den traditionella kontrollen genom fängelse ligger på en historiskt sett hög nivå. I Sverige stiger åter fängelsebeläggningen och regimen på de slutna anstalterna skärps. Kanske kommer liberaliseringssträvandena från början av 1970-talet år 2000 att framstå blott som ett tillfälligt hack i en sedan länge stigande fångkurva.

Även påföljder inom ramen för kriminalvård i frihet ligger åtminstone för Sveriges del på sin högsta nivå i ett historiskt perspektiv. Någon ökning har emellertid inte skett på senare tid; i alla fall inte sedan brottsbalken infördes 1965. Däremot har åtalsunderlåtelse för grövre brott ökat kraftigt under efterkrigstiden, och bakom denna rubrik i kriminalstatistiken döljer sig bl a både övervakning och påföljder av mer ingripande art.

Den väldige tillväxten av väktarkåren — i Sverige nu av samma storleksordning som poliskåren — utgör naturligtvis en kraftig ökning av övervakningen och framför allt av övervakningspotentialen. Att utbyggnaden av EDB inom rättsväsendet och andra myndigheter rymmer *möjligheten* till avsevärd utvidgning av kontroll av medborgarna är också uppenbart. Om den faktiska registreringen av oliktankande ökat har jag dock svårt att uttala mig om.

Sett ur en annan synvinkel är det emellertid inte lika klart att kontrollen i samhället har ökat. Givet antalet lagöverträdelse är kontrollen i dag betydligt mindre än tidigare. Risken att i samband med lagföring få fängelse för ett tillgrepsbrott har i Sverige sjunkit från nära 80 procent vid seklets början till under 15 procent i dag. Ätminstone för vissa vanliga brott och vissa perioder har dessutom upptäcksriskerna sjunkit påtagligt.

Också långt före datateknikens tid fanns stora möjligheter för myndigheterna att snabbt orientera sig om personer som kunde tänkas utgöra ett hot mot den bestående ordningen. Martin Vejbrink gör följande påpekande i sin skildring av kontrollen i Sverige under 1800-talets andra del.

»För att snabbt få information om vilka samhällsmedlemmar som var kända för stöld, ja även ibland fylleri och trätgirighet, så behövde prästen om han var nytillträdd och inte redan visste det, bara med fingret följa spalten under rubriken frejd i husförhörslängden«.*

För att sammanfatta, så förefaller i ett historiskt perspektiv den faktiska utövningen av kontrollåtgärder av formell art vara hög i dag, medan sannolikheten för lagföring och stränga straff vid lagbrott verkar ligga relativt lågt. En noggrannare

* Martin Vejbrink: »En kontrollerad brottsling som historiskt fenomen — om social kontroll för hundra år sedan och nu«, *Brottsförebyggande rådet, rapport 1982:3*, s. 165.

jämförelse av kontrollens utveckling skulle emellertid kräva en analys av kontrollbegreppet. Dagens formella kontroll skall inte bara eller ens främst ställas mot gårdagens informella, utan mot vad Vejbrink (a a) benämner halvformell kontroll. Sett mot bakgrund av den kontroll som tidigare utövades av präst, lärare, hyresvärd, patron, godsägare, bystämma och fattigvård är det inte helt givet att kontrollen i samhället ökat.

Likaså fordrar distinktionen hjälp-kontroll en närmare belysning. Den skilje-linje som några av antologins författare kräver att man måste upprätta, är inte helt klar för mig. I praktiken kan det vara svårt att skilja mellan de båda. Jag saknar alltså i boken en närmare precisering av kontrollbegreppet — en precisering som norska kriminologer och rättssociologer borde vara särskild väl kallade att utföra.

När det gäller farorna med kontrollpolitikens utveckling hyser jag något mindre misstro än antologins författare mot de olika formerna för kriminalvård i frihet. Det är sant att åtgärderna knappast minskar återfallen, och att påföljder som samhällstjänst riskerar att leda till ökad kontroll för några av dem som tidigare erhållit mindre ingripande påföljder.

Frivården är dock ett mindre ont än fängelserna, vilket inte får glömmas. Det skyntar här och var i antologin en rädsla för mindre tydliga uttryck för makt och kontroll än den slutna anstalten — en rädsla som nästan tycks leda till en uppskattning av fängelserna som »rejält förtryck«.

Frivården är på intet sätt en lösning, men har i många fall tjänat som verkligt alternativ till fängelserna. De icke frihetsberövande påföljderna har också under en tid av kraftigt ökad traditionell brottslighet kunnat tillfredsställa kraven på straff utan att i motsvarande grad öka inspärningen. Övervakningens betydelse skall heller inte helt undervärderas — för övervakarnas del. I bästa fall har något mer information om de utslagnas och utstöttas situation sipprat ut till makthavare via den erfarenhet den stora kadern lekmannaövervakare gjort, och därigenom kanske mildrat några av de förslag till »slutgiltiga lösningar« som ibland förs fram.

Också farorna med utvecklingen av tekniskt brottskydd, däribland EDB, måste diskuteras förutsättningslöst. Vissa faror är påtagliga och har också framhållits av bokens författare. Jag kan emellertid inte se något direkt negativt i den teknik som tillåter kontroller i samband med användning av check och kontokort. Detsamma gäller olika typer av kontroll och begränsning av medborgarnas rätt att köpa alkohol. Generella kontrollåtgärder på områden som dessa har så påtagliga brottsförebyggande effekter, att åtminstone jag är beredd att stödja denna form av inskränkningar av den vanlige medborgarens frihet.

Till och med användningen av EDB inom rättsväsendet kan medföra vissa integritetsvinster. Möjligen kan det lite snaskiga rotandet i akter minskas. Vetenskapen om de risker som är förknippade med EDB kan också leda till krav på ökad demokratisk kontroll på vad som får lagras på data och vad som inte längre får lagras som manuella kortregister i skrivbordslådorna.

Dessa anmärkningar skall inte förstås som ett försök att förringa de faror bokens författare pekar på. De skall i stället uppfattas som en uppmaning att vässa pen-

norna än vassare för att djupare kunna analysera frågor som med säkerhet blir allt viktigare.

Den intervensionistiska politiken, byggd på förklaringar på individnivån, kan helt enkelt inte bli framgångsrik. Polis och socialarbetare skickas ut i kriget mot brottsligheten och fattigdomen — ett krig de är dömda att förlora. I denna situation, som med nödvändighet tycks framkalla besvikelse och krav på ytterligare kontroll, är det särskilt välkommet med den typ av vakthållning som *Vekterstaten* utgör. Det är en vakthållning från vänster, som är mycket behövlig när delar av vänstern oreflekterat ser kraven på ökad kontroll av narkotikamissbrukare och ekonomiska brottslingar som entydigt positiva. Diskussionen om kontrollens gränser får inte — som nu delvis skett — överlåtas åt högern.

Kanske är diskussionen om väktarstaten speciellt viktig för Sveriges del, där det saknas en stark civil-rights-tradition. En särskild foglighet inför överhettens diktat är ett drag i det svenska samhället som framhållits av flera observatörer. Detta speglas möjligen också i en skillnad i de akademiska miljöerna i Norge och i Sverige. Rätt eller fel — kriminologer, rättssociologer och andra samhällsvetare vid bl a universitetet i Oslo tycks alltid beredda att bjuda aktivt motstånd mot det de uppfattar som orättfärdig politik. När får vi se motsvarende professorer vid det svenska huvudstadsuniversitetet sitta fastkedjade som protest? Tankan svindlar!

Henrik Tham

Kåre Bødal: »350 narkoselgere«. Universitetsforlaget Oslo 1982.

I boken »350 narkoselgere« redovisar Kåre Bødal en ambitiöst utförd undersökning om narkotikalangningen i Norge. Undersökningen bygger på en genomgång av akterna för de personer som blivit lagförda för grovt narkotikabrott (§ 162, Straffeloven) under perioden 1968—1980. Materialet omfattar 350 personer och har kompletterats med intervjuer för 92 av dem.

Boken förmedlar en rik information om narkotiksituationen, inte endast i Norge, utan för hela Norden. De resultat som ges i undersökningen bidrar på ett utmärkt sätt till att förstärka konsistensen i den bild man fått ifrån andra undersökningar på området. Gruppen som lagförs för grova narkotikabrott visar sig således i praktiken bestå av personer som nästan undantagslöst själva missbrukar narkotika och de »cyniska profitörerna« utgör en försvinnande liten andel av de dömda. Inslaget av utlänningar (24 %) är mindre än i tex Sverige och Danmark och de rekryteras oftare ifrån närliggande västländer. Något överraskande är att endast 5 av de 350 kommer ifrån Sverige. En uppgift som bör ha relevans för bedömningen av organisationsgraden inom den svenska narkotikamarknaden.

Tyvärr står den stora infarmationsmängden i boken inte i rimlig proportion till den informativitet som man skulle ha önskat. I en ambition att gripa över hela narkotikaproblematiken — alltifrån produktionen av drogerna i andra länder till hippiekulturens framväxt i 1960-talets USA och Osloförörternas generering av för missbruk mottagliga individer — förtar författaren läsaren varje möjlighet att få en klar bild av klienteletets sammansättning. Istället för att satsa på att systematiskt

beskriva klientelet tas dette till utgångspunkt för en lång rad utvikinigar till — i och för sig relevanta och intressanta — närliggande problemområden. Narkotikasituationen på fängelserna, behandlingssituationen inom narkomanvården etc. skulle exempelvis vinna på en design som är ägnad att belysa dessa förhållande speciellt. Istället stannar författaren ideligen upp och diskuterar olika sektorsers problem med utgångspunkt ifrån de — ibland mycket fåtaliga — personer som ingår i domsundersökningen.

Att göra deskriptiva klientelundersökningar är förvisso en otacksam uppgift, speciellt när det gäller att få till stånd en läsbar rapport som inte endast innehåller sida upp och sida ned av procentangivelser. Författaren har löst detta genom att låta oss följa personerna genom kontrollsystemets olika stationer, vilket är tilltalande eftersom man då får en översikt över praxis. En sådan ansats ställer emellertid krav på en överblick av klientelet som dessvärre saknas. Man tvingas exempelvis läsa ett kapitel flera gånger för att få veta hur stor andel som lagförts för hantering av olika droger, d v s om de langat hasch för sin närmaste krets eller amfetamin respektive opiater på helt professionell basis. Vad man saknar är således någon form av *kategorisering* av klientelet som kunde användas för beskrivningen när det t ex gäller den sociala bakgrunden etc. Man skulle då lättare kunna få veta i vilken utsträckning procentangivelser för olika belastningsfaktorer gäller *samma* grupp individer eller om de skall spridas över hela populationen. Hur en sådan kategorisering bäst kan ske måste vara en uppgift för författaren att bestämma med utgångspunkt ifrån vilka relevanta frågeställningar han vill belysa.

Har man väl kommit förbi de ovanstående problemen är boken både lättläst och lärorik. Budskapen synes också väl underbyggda och balanserade. Narkotikaproblemet anses således inte kunna mäta sig med exempelvis alkoholproblemet i allvar. I gengäld drabbar det emellertid unga människor och den allmänna utvecklingen på kontinenten ger anledning till en stark beredskap. Författaren framhåller också den fara som ligger i övertron på enkla, repressiva lösningar på ett mycket sammansatt problem där orsakerna måste sökas såväl i internationell politik som i modern social nöd.

Leif Lenke, JK
Hans Enroth, JK

Louk Hulsman & Jacqueline Bernat de Cellis: *Peines Perdues. Le système pénal en question*. Le Centurion, Paris 1982.

Louk Hulsman er professor i strafferett ved Erasmus-universitetet i Rotterdam (siden 1964). Han har gjort seg bemerket med sine synspunkter på avkriminalisering, blant annet gjennom Eproparådets rapport »Decriminalization«, og i debatten om alternativ konfliktløsning. Han arbeider nå også med narkotikaspsørsmål og kom i fjor med en bok på fransk— så nå er han noe lettere tilgjengelig for nordiske interesserte. Boka heter »Peines perdues« — det er et ordspill som er vanskelig å oversette, det nærmeste blir »Bortkastede straffer«, underliggende er både et uttrykk for at noe ikke er umaken verdt, og dobbeltbetydningen straff — pine.

Første del av boka er et intervju med ham (skrevet av Jacqueline Bernat de Cclis). Her forteller han om livet sitt, oppvekst og karriere, personlige erfaringer og menneskesyn. En del av det er forsåvidt interessant, men mer på bakgrunn av teoriene hans enn omvendt, slik det står her. Det er muligens intervjuerens ansvar at en del av dette virker temmelig enkelt. Men det er interessant å vite litt om karrieren hans innen strafferetten, når en vet at han går inn for å oppheve hele strafferettssystemet. Intervjuet beskriver hvordan han mistet illusjonene, troen på at systemet kunne være rettferdig ved noe annet enn eksepsjonelle tilfældigheter. Vi får vite at hans skildring av hvor grusomt og nedbrytende innesperring er, er skrevet ut fra egen erfaring, fra kostskole og fra konsentrasjonsleir (hvorav det første var verst, for der kunne ikke selvbildet beskyttes). Han har også opplevd hvordan hans status som »kriminell« ikke var bestemt ved hans handlinger, men ble endret ved et slag av frigjøringen. Det er viktig for ham at en ikke kan vite noe annet enn det en selv har opplevd, og at denne veien til forståelse også er veien til endring. Blant hans erfaringer er at han aldri har møtt et slemt, dårlig menneske, bare noen vanskelige og plagsomme.

Det Hulsman har skrevet selv i boka, er to serier refleksjoner rundt »det abolisjonistiske perspektiv«. Det er konsentrert om tradisjonell kriminalitet — ettersom moderne kriminalitetsformer i mindre grad møtes med strafferettslige sanksjoner, noe Hulsman ikke ser grunn til å endre på.

Umiddelbart synes det kanskje enten ikke ønskelig eller helt utopisk å oppheve hele strafferettssystemet. Hulsmans hovedpoeng er at det både er ønskelig og realistisk. Tvert om er det det nåværende strafferettssystemet som er irrasjonelt, fordi det virker mot sin hensikt. Dessverre er det mange mekanismer som hindrer oss i å se det (avstand, språk, byråkrati, ansvarsoppdeling m. m.), og kulturen legitimerer reaksjonene med skillet godt — ondt.

Fengselet er et helt spesielt sosialt onde. Det preges av den *sterile lidelsen*, i en kunstig verden hvor menneskene ikke er personer og omgivelsene ikke er noe samfunn, hvor alt er negativt. Og i motsetning til mye annen lidelse, som kan bringe den lidende framover, er innesperring en absurd lidelse, fordi den er totalt unyttig, »non-sens«.

Beskrivelsen av lidelsen er en spennende utfylling av Nils Christies »Pincens begrensning« (uttrykket »å påføre pine« benyttes). I det øvrige kjennes mange refleksjoner igjen i fra generell kriminologisk teori, som hvor relativ kriminalitetsdefinisjonen er, om mørketall, sosial skjevhet, stigma, lovbrøtterne som nye ofre m. m.

Rettsystemet forutsetter skyld. Hulsman spør om enkelthandlinger kan ses på samme måte som katastrofer, om risikoprinsippet kan erstattes skyldprinsippet, som i forsikringsordninger (en interessant paralell til Christies sammenligning av straff og sorg). Politifolk dreper jo bare ved uhell, arbeidsulykker er ulykker, det er ikke handlingen som avgjør, men tolkningen av den. Det er bare en spesiell forståelse som gjør straff naturlig — og da er det en reell, ikke en byråkratisk straff som ønskes. Rettsvesenet stjeler konflikten fra de involverte (uttrykket brukes uten referanse til opphavsmannen) Hulsman hevder at ofrene ønsker å forstå motivene for handlingen, ofte også å snakke med de anmeldte. Rettsvesenet hindrer dem i dette.

Han hevder også at det vil være en lettelse for de som arbeider innenfor retts-scenet som det ble opphevet. Få profesjoner er ensidig avhengige av det og det finnes nok av oppgaver igjen. Men en opphevelse betyr ikke avskaffelse av alle statlige tvangsmidler. Det finnes en legitim straff: når det er en direkte autoritetsforbindelse mellom den som straffer og den straffede, og når begge parter er enige. Når disse vilkår ikke er innfridd, er straff ren vold. Strafferetten er et sosialt problem som er større enn krig, fordi det rammer flere.

I siste del av boka antydes alternativer. Men det er vanskelig å snakke om disse, fordi tankene er så låste av de begrepene vi har. Det kreves ikke bare nye og mindre diskriminerende ord (han nevner såvidt at det kan være tilslørende), men en helt ny logikk. Når noe kalles lovbrudd, begrenses både forståelsen av handlingen og hvilke svar som er mulige. Det finnes hverken forbrytelser eller forseelser, bare problem-situasjoner. Betegnelse «offer», «gjerningsmann» etc. er stereotypier som uttrykker et reduserende menneskesyn.

På samme måte som perfekt helse er det ønskelige, mens plager og sykdom er det normale, gjelder det også for samfunnet at livet er å møte vansker, og å lære å hankses med dem. Heller ikke på samfunnsplan bør problemer fortrennes, men ses som normale og brukes til å komme videre. De innblandete må få konflikten tilbake, og selv finne løsninger, ut fra at hver situasjon er unik, det finnes ingen generelle løsninger. Hulsman tar opp forskning og historisk erfaring som skal vise at ofre primært er interesserte i forståelse, kompensasjon, fred, ikke hevn. Og selv de hevnlyste vil få aggresjonen bedre kanalisert i et direkte oppgjør med sine motstandere enn gjennom strafferettssystemet. Blant alternative konfliktløsningsformer er «community boards» det systemet han har størst tro på. Men slike organer er bare avlastende for rettssystemet så lenge ikke hele strafferetten oppheves.

Hulsman bruker mange eksempler som viser at avkriminaliseringer og sivile løsninger er mulige. Noen lovbrudd kan gjøres umulige (ved å kreve legitimasjon ved sjekk-bruk, gjøre kollektiv transport gratis). Andre lovbrudd har ingen skadelidende, og heller intet behov for reaksjoner (legalisering av stoffbruk, homoseksualitet). Han har et eksempel på hvordan strukturer kan tilrettelegges slik at straff blir unyttig: ved å opprette stillinger for spesielt tiltrodde leger har barnemishandling i realiteten blitt avkriminalisert i Nederland. Det slår en leser at dette må være et mønstereksempel på hvilke saker strafferettssystemet først ønsker å kvitte seg med: der hvor offeret er svakt. Noe tilsvarende slår en i et eksempel som skildrer sivil løsning av et problem: Befolkningen i en bydel i Rotterdam var tilvent en tradisjonell form for prostitusjon, men kunne ikke akseptere en ny form (sex-klubber). Ved administrative og overvåkende tiltak ble driften av klubbene gjort ulønnsom. Dette kalles «de interessertes egen aksjon». En spør seg hvem de interesserte er, og om «å løse et problem» ikke betyr noe mer enn å gjøre det sosialt akseptabelt.

Hulsman går svært lite inn på hvordan problemet med ulike styrkeforhold mellom partene skulle løses i alternative organer. I en fotnote avfeies problemstillingen med at det nødvendigvis blir bedre enn det nåværende systemet, som bare forsterker ulikhet. Også spørsmålet om faren for vold ville øke, besvares med at det

nåværende systemet likevel ikke gir noen effektiv beskyttelse, da må en mer menneskelig tilnærming være mer effektiv. Hvordan de problem-situasjoner skulle løses som vi i dag oppfatter som svært alvorlige forbrytelser, tas ikke opp. Men »alvor« avvises som et lite operasjonelt kriterium. Og politiet skal få beholde adgang til krisecintervensjon, til å stoppe de spesielt farlige eller plagsomme. Rettsvesenets gjenstående oppgave blir overvåkning av politiet. Hulsman har tro på at politiet kan bli »fredsagenter« — hjelpere, og underbygger det med en fortelling om bydelspoliti i Nederland som gikk løs på de sosiale forholdene for ungdommen, i stedet for å ta de skyldige i en serie hærverk...

Boka er forsynet med et interessant etterord av sosiologen Claude Faugeron, hvor Hulsmans tanker settes mer i sammenheng med franske forhold, og problematiseres, ses blant annet i forhold til utviklingen av skjulte kontrollformer. Det er nærliggende å slutte seg til hennes vurdering: at Hulsman gir en nyttig provokasjon ved å ruske opp i inngrodde oppfatninger, men at argumentasjonen ikke er helt overbevisende. Det skyldes nok også noe hans sparsomme bruk av forskningsresultater. Det er langt fra alle påstander som dokumenteres.

Annick Prieur

NY LITTERATUR

- Vagn Greve: Forstudier til dansk fiskalstrafferet II* (merkantilismen). Kriminalistisk Instituts stencilserie nr. 19. Kbh. 1983. 77 s.
- Isolationsfængsling og menneskerettighederne*. Dansk retspolitisk forening 1983. Forlaget i Haarby. 49,50 d.kr. (Henvendelse + diverse materiale. 36 s.)
- Exchange of information on research in European law* No 12. Council of Europe Strasbourg 1982. ISSN 0252-0648. 65 s.
- Politiet*. Retfærd nr. 21. København 1982. ISBN 87-500-2417 5. 114 s. Løssalgpris 60 d.kr. (6 artikler om emnet + andet stof. Artiklerne vedrører især politi-ideologi, retssikkerhed og demokratiske rettigheder.)
- Ulrike Benz: Die Rolle der Laienrichter im Strafprozess*. 266 s. Schmidt-Römhild, Lübeck 1982. ISBN 3-7950-0905-7. 89 DM. (Vil blive anmeldt.)
- Informationsudbyte mellan myndigheter*. Författningsförslag. BRÅ PM 1982:6. 295 s. ISBN 91-38-07334-X. (Fortsættelse af PM 1980:4.)
- Jørn Vestergaard (ed.): Criminal Justice in Denmark. A Reader*. DIS (København) 1983. 332 s. (Indeholder 28 artikler.)
- Frank M. Ochberg & David A. Soskis (ed.): Victims of Terrorism*. Bowker Publishing Company, Epping 1982. xiii + 201 s. \$ 23,00. ISBN 0-89158-463-3. (Vil blive anmeldt.)
- Per-Olof H. Wikström: Brottsligheten i stadsmiljön. En litteraturstudie*. Kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms Universitet 1982. 117 s. (Kronologisk gennemgang med særlig vægt på metodeproblemer.)
- Svend Ellehammer Andersen, Bjørn Evald Holstein og Flemming B. Skadhauge: Ausbildung im Gefängnis — Lebenshilfe für Gefangene?* Verlag Peter Lang, Frankfurt a/M 1982. ISBN 3-8204-5736-4. XII + 157 s. (Vil blive anmeldt.)